

BAIA COMUNITĂȚII ISRAELITE DIN RÂMNICU SĂRAT

Marius NECULAE

Ca multe orașe din spațiul românesc, Râmnicu Sărat a găzduit până pe la 1950 o puternică comunitate evreiască care și-a pus amprenta asupra vieții sociale, economice și culturale și nu în ultimul rând asupra edificiilor din localitate. Aici reprezentanții acestei etnii au ridicat sinagogi¹, magazine și locuințe și au înființat două cimitire. Tot aici, după 1886 *sub prodigioasa activitate a unui comitet prezidat de Alter Grünfeld, comunitatea se reorganizează și în scopul creierii institutelor de cultură și filantropie, se înființează o școală primară cu învățământul gratuit, se clădește o baie publică, etc*².

Proiectul băii comunității israelite din Râmnicu Sărat a fost identificat și se află expus în prezent la sinagoga din strada Gheorghiuș Lupescu (Zorilor în perioada comunistă), nr. 3³.

Titlu în text: *Proiect pentru construirea băiilor a comunității Israelite din Râmnic Sărat 1891*

Material/tehnică: carton întărit cu pânză, tuș, creion colorat, acuarelă/desen, scris.

Componente: două planșe, pl. I – fațade, pl. II – schițe secțiuni.

Dimensiuni: pl. I – 60 x 45 cm ; pl. II – 63 x 48 cm.

Deținător: Comunitatea Evreilor din județele Buzău și Vrancea.

Descriere:

Planșa I – fațade

În stânga sus, pe patru rânduri, se află titlul *PROJECT pentru construirea băiilor a comunității Israelite din Râmnic Sărat*, puțin mai jos titlul planșei, *Facade*. În dreapta sus este rezoluția: *Primăria Orașului Râmnicu Sărat. Văzut și aprobat conform stipulațiilor din permisiunea No*

¹ La începutul secolului al XX-lea existau trei sinagogi, conform G. Lahovari, C. Brătianu, G. Tocilescu, *Marele dicționar geografic al României*, vol. V, Socec & Co., București, 1902, p. 244.

² Constantin Atanasiu, Paul Nicolescu, 1933 *Almanahul Râmnicului Sărat*, Institutul de Arte Grafice, București, 1933, p. 93.

³ Mulțumim și pe această cale domnului Mircea Rond, Președinte al Comunității Evreiești din județele Buzău și Vrancea, care ne-a dat posibilitatea să studiem acest plan.

1867 din 6 iunie 1891. Dedesubt, de la stânga la dreapta se află ștampila orașului⁴, *Primar* și semnătura *Merișescu*⁵, *Inginer* și semnătura *Vaslav*.

Sub acestea sunt două desene ale fațadelor, primul cu fațada principală, putându-se observa clădirea, acoperită cu tablă, având etaj doar în partea centrală, unde se află și intrarea, al doilea desen prezentând partea din spate, unde apare și frontispiciul cu legenda *BĂIILE COMUNITATEI JSRAELITE*.

În josul planșei se găsesc însemnările și semnăturile arhitecților: *Văzut de mine/ Foffoli Giovani* (stânga), scara încercuită- $m\ 0.01 = 1.00$ și *Rgoliger/ Arhitect / Buc. Feb. 1891* (dreapta).

Planșa II – schițe secțiuni

În stânga sus, pe cinci rânduri, se află titlul *Project pentru construirea Băiilor a comunității Israelite din Râmnic Sărat*. În dreapta sus rezoluția: *Primăria Orașului Râmnicu Sărat. Văzut și aprobat conform deciziunilor Consiliului de igienă și permisiunei eliberate la 6 iunie 1891 sub No 1867*. Dedesubt, de la stânga la dreapta: ștampila orașului, *Primar*, *Inginer* și semnăturile.

Sub acestea sunt desenate schițele secțiunilor: primul desen *Secțiunea A.B.*, la mijloc *Secțiunea C.D.* și jos, alăturate *Secțiunile E.F.* (stânga) și *G.H.* În josul planșei, aceleași însemnări prezente și pe planșa I.

Din schițe, ne putem da seama că imobilul avea o înălțime, până la acoperiș, de 7,6 m, camerele de la parter având înălțimea de 3,3 m, bazinul (adânc de 1,75 m), dușurile și centrala fiind la parter.

Despre acest edificiu sau altul similar din localitate, nu am mai putut găsi informații până în 1933 (Almanahul Râmnicului Sărat), abia în 1937 apărând în *Gazeta Liberă*, sub titlul *Baia comunității evreești. Ea trebuie ajutată, de autorități și de public*, un apel pentru ajutorarea acestui așezământ folosit de întreaga comunitate: *În ultima ședință, ținută deunăzi de comitetul de conducere al comunității evreești din localitate, s-a luat printre altele în discuție chestiunea băii administrată de comunitate.*

S-au arătat dificultățile financiare, prin care trece acest așezământ și s-a avizat asupra măsurilor de luat, pentru a-i asigura o cât mai bună funcționare și bineînțeles, existența în viitor.

Trebuie să remarcăm, cu acest prilej, spiritul de sacrificiu pe care înțelege comunitatea sa-l pună în serviciul acestei băi publice- singurul

⁴ În câmp un cal în galop profil stânga, sub cal 1882, legenda circulară: *REGATUL ROMÂNIEI • PRIMĂRIA COM. R. SĂRAT*.

⁵ Datorită faptului că în anul 1891 sunt consemnați trei primari: Ienache C. Zamfirescu (1888-1890, 1891-1892), Pavel F. Robescu (1890-1891) și Dr. Octavian Blasian (1891), este posibil ca semnatarul din iunie 1891 să fi fost un interimar sau un ajutor de primar neconsemnat.

așezământ din orașul nostru, atât de imperios necesar sănătății și igienei cetățenilor.

E nevoie însă de un sprijin cât mai larg, din partea autorităților și a publicului deoarece baia comunității este cercetată de toată lumea, fără deosebire de rang social sau rasă. Trebuie făcute toate eforturile, de a i se spori ajutorul material ce i se acordă, întrucât după informațiunile ce le avem, greutățile cu cari luptă comunitatea, pentru menținerea acestui așezământ, sunt extrem de mari. Gestul de salvare trebuie făcut fără nicio precupetrie și cu toată graba⁶.

Problema identificării pe teren a băii este destul de complexă. Avem deja informația că la momentul 1937 era singura din oraș, *cercetată de toată lumea*, după acest an nemaigăsindu-se nici o informație care să pomenească de o baie a comunității. Faptul că evreii din Râmnic erau concentrați în perimetrul străzilor Cuza - Vodă - Primăverii - Victoriei - Principe Ferdinand, cu ramificațiile Brașoveni, Gheorghiuța Lupescu, Drăgăiciei, Milcov, ne poate duce la ipoteza că baia era situată în această zonă, mai precis undeva pe str. Principele Ferdinand, orientată spre Victoriei - Brașoveni. Totuși, din informația că nu a mai existat alt așezământ de acest tip, logica faptului că un astfel de edificiu trebuia așezat mai la margine și o informație de la un contemporan⁷ ne-au făcut să identificăm baia evreiască, sau cel puțin locul unde era, cu baia comunală a orașului, clădirile acesteia fiind la intrarea în localitate, pe str. Mihail Kogălniceanu, pe locul unde se află acum corpul central al Liceului Tehnologic *Victor Frunză* (în epocă, între Râul Râmnic și Iazul Morilor), edificiu care apare desenat fără nici o altă remarcă pe planul orașului din 1912⁸.

Astfel, urmarea apelului din 1937 (situație coroborată cu declinul comunității evreiești din deceniul cinci a secolului XX) a fost preluarea băii de către municipalitate, în 1942 aflând prima dată de existența unui *Serviciu organizat al Băii comunale, cu personalul ce se va stabili la începerea funcționării băii, personal plătit din bugetul comunei și aflat sub ordinele directe ale primarului*⁹.

⁶ *Gazeta Liberă*, nr. 81, din 20 martie 1937, p. 4.

⁷ Informație primită de la Leibovici Hană, 82 ani (născut în 1931 la Râmnicu Sărat), Ierusalim, Israel. Au mai sprijinit demersurile noastre pentru identificarea băii: d-na Varodin Anca, domnia Șerban Vasile și Selegian Laurențiu, cărora le mulțumim.

⁸ Marius Neculae, *Planul orașului Râmnicu Sărat-1912*, în *Analele Buzăului*, vol. IV, Buzău, 2012, p. 229.

⁹ Primăria Orașului R. Sărat, *Regulament pentru reorganizarea și funcționarea serviciilor interioare ale primăriei orașului...*, Râmnicu Sărat, 1942 (Muzeul Municipal Râmnicu Sărat, Secția istorie, inv. 820), p. 2-7.

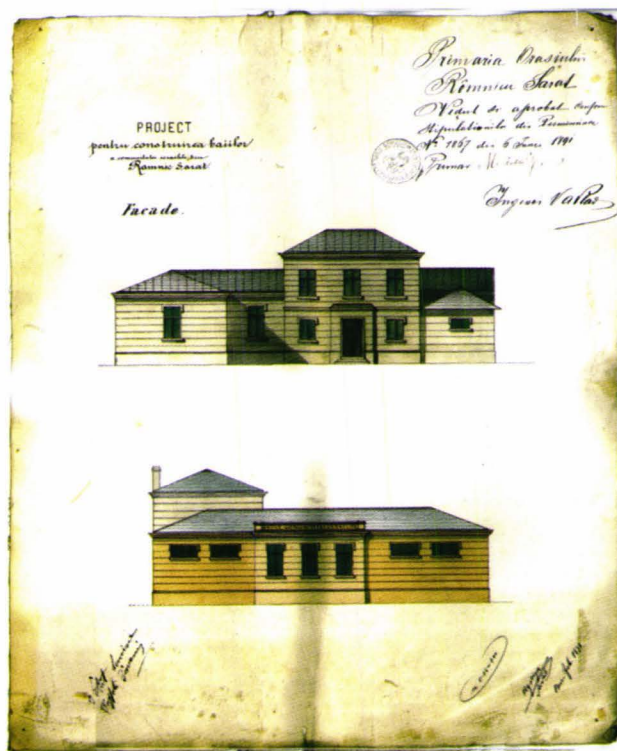
De acum aşezământul începe să apară punctat pe planurile oraşului, ca *Baia*¹⁰, în zona identificată mai sus, clădirile existând în acel loc până în deceniul opt al sec. XX, când au fost demolate spre a face loc unei unităţi de învăţământ.

THE BATH OF JEWISH COMMUNITY FROM RÂMNICU SĂRAT

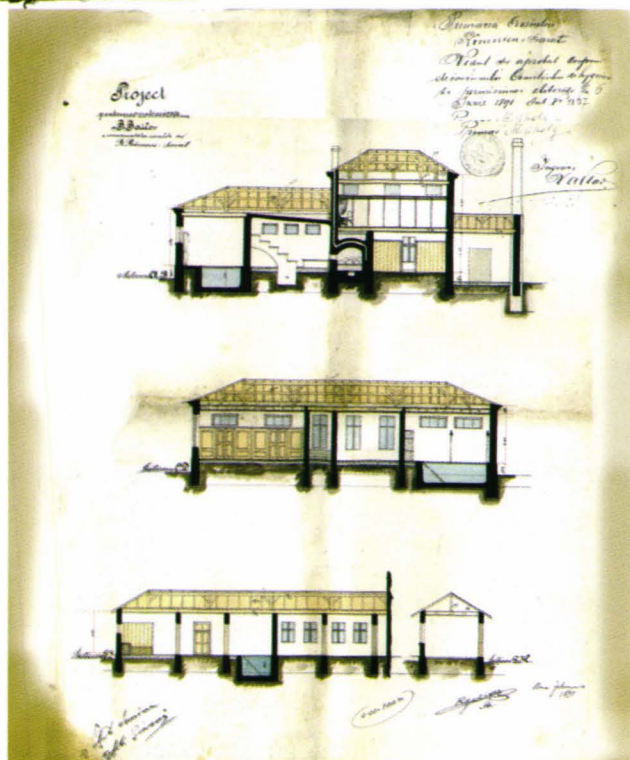
Abstract

In Râmnicu Sărat had existed an important Jewish community who had built its own edifices. Thus, this paper has propose to present The Plan of Jewish community's bath (1891), and to reveal that this bath is one and the same with public bath of the community from second half of 20th century.

¹⁰ Serviciul Judeţean Buzău al Arhivelor Naţionale, Plan al Oraşului Râmnicu Sărat, Colecţia planuri, inv. 6 şi 474, verificat la data de 31.05.1946, baia fiind la poz. 38.

Baia evreiască. Planșa 1.

Baia evreiască. Planșa 2.

GAZETA LIBERA

Baia comunității evreiești

**Ea trebuie ajutată, de autorități
și de public**

În ultima ședință, ținută deunăzi de comitetul de conducere al comunității evreiești din localitate, s'a luat printr-o altă discuție chestiunea băii administrată de comunitate.

S'au arătat dificultățile financiare, prin care trece acest așezământ și s'a avisat asupra măsurilor de luat, pentru a-i asigura o cât mai bună funcționare și bineînțeles, existența în viitor.

Trebuie să remarcăm, cu acest prilej, spiritul de sacrificiu pe care înțelege comunitatea să-l pună în serviciul acestei băi publice — singurul așezământ din orașul nostru, atât de imperios

necesar sănătății și igienice-tășenilor.

E' nevoie însă de un sprijin cât mai larg, din partea autorităților și a publicului deoarece baia comunității este cercetată de toată lumea, fără deosebire de rang social sau rasă. Trebuie făcute toate eforturile, de a se sporii ajutorul material ce i se acordă, întrucât, după informațiunile ce le avem, greutățile cu care luptă comunitatea, pentru menținerea acestui așezământ, sunt extrem de mari.

Gestul de salvare trebuie făcut fără nicio preocupare și cu toată graba.

Gazeta Liberă din 20 martie 1937.

Sinagogă, str. Gheorghiița Lupescu, nr. 3.